

PROJEKTS

**Biedrība
„Latviešu tautas mākslas savienība”**

Reģ.nr.40008067129

Strazdu ielā 4

Jūrmala, LV-2008

Rīga, 29.06.2017.

Latvijas Nacionālajam kultūras centram

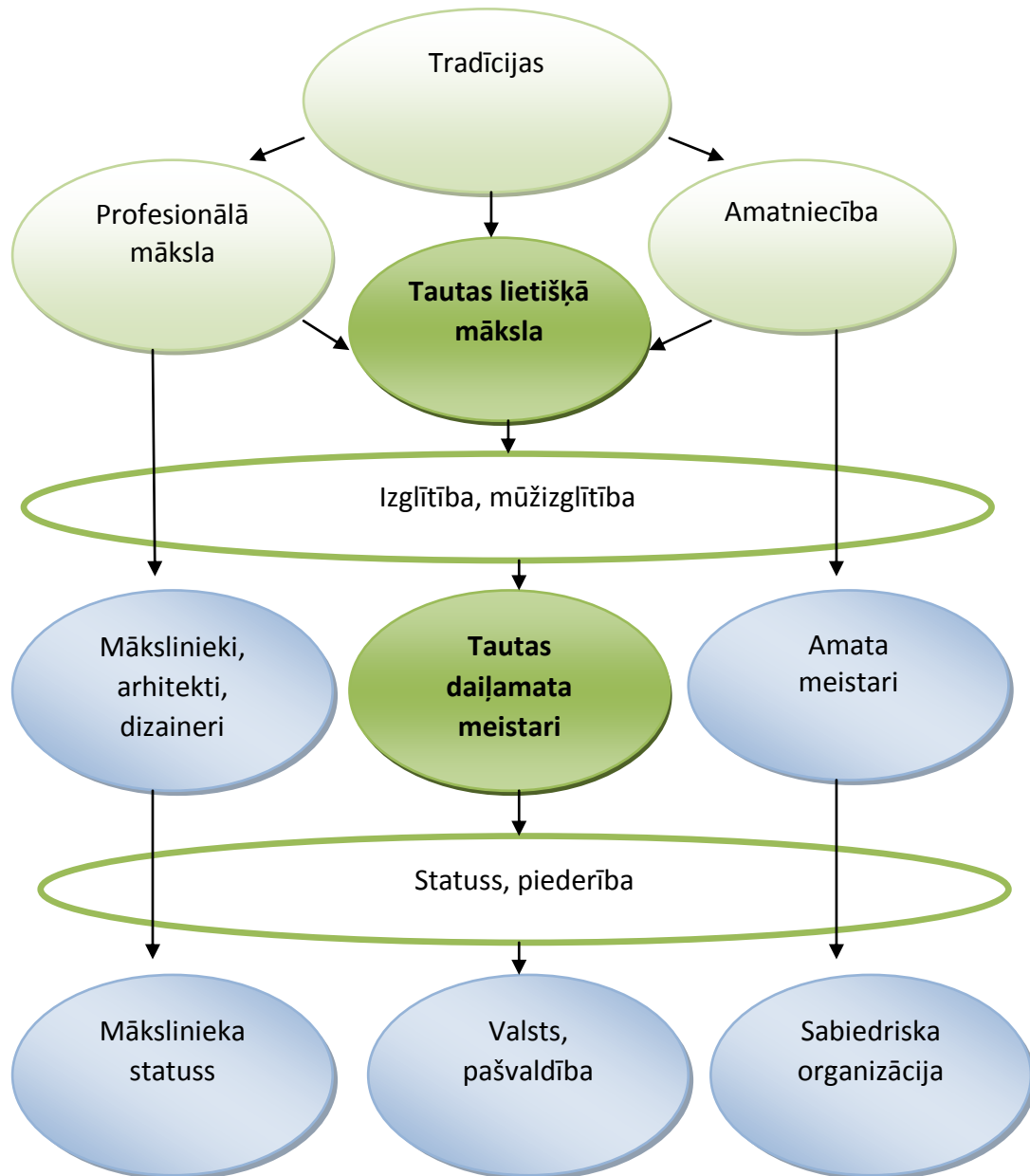
Pils laukumā 4

Rīgā, LV-1050

Nemateriālā kultūras mantojuma elementa apraksts

Nr.	Informācija
1.	<p>Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma elementa (turpmāk – elements) nosaukums (literārajā valodā)</p> <ul style="list-style-type: none"><i>Tā kā nemateriālais kultūras mantojums izpaužas dažādās aktivitātēs, tam vajadzētu atspoguļoties jau nosaukumā. Piemēram: “Pēterburgas tipa ermoņiku spēlēšanas tradīcijas”, nevis tikai “Pēterburgas tipa ermoņikas”.</i><i>Ja elements ir saistīts tikai ar vienu reģionu vai kopienu, tam jāatspoguļojas nosaukumā. Piemēram: “Ziemeļlatgales daudzvalsība”, “Baltā sviesta darināšana Rucavā”, utml.</i>
	<p>Latviešu tautas lietišķā māksla un tautas daiļamata meistars</p>
2.	<p>Elementa nosaukums ikdienas saziņā un/vai dialektā</p> <p><i>Ja ir vairāki varianti, rakstiet tos, atdalot ar komatu. Lūdzu, pierakstiet iekavās, vai tas ir apvidvārds vai vārds dialektā.</i></p>
	<p>Dr.hist. A.Jansone Latvijas Nacionālā vēstures rakstu krājumā raksta:</p> <p>“ (.....)Tautas lietišķā māksla ir jaunradīts nosaukums, kurš laika gaitā ir attīstījies un mainījies:</p> <ul style="list-style-type: none"><i>- 19. un 20. gadsimta mijā tautas māksla tiek dēvēta pa mākslas amatniecību;</i><i>- pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados tās pašas parādības apzīmēšanai</i>

	<p><i>lieto terminu daiļamatniecība;</i></p> <p>- <i>tikai pēc Otrā pasaules kara (ar 1946.gadu) aprītē ienāk termins – tautas lietišķā māksla.”</i> (Jansone A., 2008. Latvijas nacionālā vēstures muzeja Rakstu krājums Nr.15 „Tautas lietišķā māksla Latvijā. Šodiena. Pieredze. Rītdiena.” Rīga).</p> <p>Tautas daiļamata meistars ir goda nosaukums, kuru ar Latvijas Kultūras ministrijas lēmumu no 1961.gada līdz 2000.gadam piešķīra labākajiem teorētisko zināšanu un tradicionālo prasmju pratējiem tautas lietišķās mākslas nozarē.</p>
3.	<p>Elementa piederība konkrētai nemateriālā kultūras mantojuma jomai</p> <p><i>(atzīmējiet vienu vai vairākas jomas):</i></p> <p>☐ <i>mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju</i></p> <p>☐ <i>spēles mākslas</i></p> <p>☐ <i>paražas, rituāli, svētki</i></p> <p>☐ <i>zināšanas un paražas, kas saistītas ar dabu un Visumu</i></p> <p>☒ <i>tradicionālās amatniecības prasmes</i></p> <p>☐ <i>cita joma (atzīmējiet kāda)</i></p>
	<p>Elements - Latviešu tautas lietišķā māksla un tautas daiļamata meistars kā kopums, kam piemīt kultūrvēsturiska, mākslinieciska un sociāla vērtība, pieder Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma jomai „Tradicionālās amatniecības prasmes”.</p> <p>Kultūras identitātes nesēja - latviešu tautas lietišķā māksla ir vēsturiski veidojusies amatniecības forma, kuru mūsdienās apvieno amatiermākslas kustības, tautas tradīciju un profesionālās mākslas mijiedarbība. Tautas lietišķā māksla nesaraunami saistīta ar tautas daiļamatu prasmēm. Meistari, kuri nes tautas daiļamata meistara goda nosaukumu ir augstas kvalifikācijas, izcili sava amata prasmju zinātāji un īpaši darbojas tieši tautas lietišķās mākslas jomā.</p> <p>Šī amatniecības nozare, kuru Latvijā dēvē arī par daiļamatniecību un kurā dominē mākslinieciskās vērtības un piederība Latvijas tradicionālai kultūrai, ir radījusi saturā atpazīstamu, spilgti iezīmētu nacionālās kultūras kopumu. 1. att. var redzēt vienkāršotu tautas lietišķās mākslas nozares veidošanās shēmu.</p>

1.att. Tautas lietišķās mākslas un tautas daiļamata meistara veidošanās shēma, kuras pamats ir tradīciju + amatniecības + mākslas mijiedarbība: tautas māksla - tautas daiļamata meistars un amatniecība - amata meistars (Priberga, D., Priberga, G., Vilsone, R. 2014. Pētījums - "Internacionalizācija, profesionālie tīkli un informācijas apmaiņa Amatniecības un mākslas sektorā - Latviešu tautas lietišķā māksla." Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) 3.mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” starpreģionu sadarbības programmas „INTERREG IVC 2007.-2013. gadam” projekta „INNOCRAFTS” ietvaros. Rīga. Biedrība „Latviešu tautas mākslas savienība”).

4.	<p>Elementa piederība konkrētai vietai/vietām</p> <p><i>Ja Elements nav saistīts ar konkrētu novadu, pilsētu vai citu vietu, atstājiet neaizpildītu.</i></p>
	<p>Latviešu tautas lietišķā māksla pastāv un radoši attīstās balstoties uz Latvijā kopīgām, kā arī atsevišķos novados savdabīgām, tradicionālās kultūras vērtībām. Prasmju un tradīciju saglabāšanas un tālāknodošanas darbs ar lokālām Latvijas novadu iezīmēm, piemēram, novadu tautas tērpi, Latgales podniecība, Kurzemes dzintara apstrāde u.c. izvirza jaunus uzdevumus, piemēram, kā attīstīt piemērotākas formas vēsturiskās pārmantojamības īstenošanai, kā plašāk un spilgtāk veidot publisko tēlu, kā padarīt modernu un pozitīvi ambiciozu kultūras piedāvājumu, neierobežojot individualitātes brīvību, kā aktivizēt sabiedrības iesaisti.</p> <p>Tautas lietišķās mākslas lietu darināšanā bieži tiek izmantoti prototipi ar mērķi iegūt kopijas vai to atdarinājumus – kā, piemēram, tas ir ar etnogrāfiskiem un arheoloģiskiem priekšmetiem. Tad šo nišu aizpilda Tautas daiļamata meistari (TDM) darbojoties visās valsts tautas lietišķās mākslas studijās (TLMS), daļēji arī pateicoties Dziesmu svētku kustībai.</p>
5.	<p>Ar elementu saistītās kopienas, grupas un indivīdi, kurus raksturo kopīga identitātes izjūta, vieno nemateriālais kultūras mantojums un vēlme to saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm.</p>
	<p>Tautas lietišķā māksla, atšķirībā no profesionālās mākslas, ir kolektīvas radošas darbības rezultāts. Latvijā darbojas vairāki tūkstoši cilvēku, kurus vairāk vai mazāk vieno tradicionālo amata prasmju zināšanas un vēlme nodrošināt tautas lietišķās mākslas saglabāšanu. Zemāk norādītas galvenās interešu grupas un to interneta vietnes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ TLMS, kopas un pulciņi (skat. http://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2014/09/24/1411554687_9035.pdf); ✓ Individuālās meistardarbnīcas un individuāli strādājoši meistari (https://www.kulturaskarte.lv); ✓ Sabiedriskās organizācijas, tai skaitā biedrība „Latviešu tautas mākslas savienība” (turpmāk tekstā – LTMS, skat. www.tautasmaksla.lv).

<p>6.</p>	<p>Elementa apraksts</p> <p><i>Sniedziet elementa - prasmes/zināšanu/ieražas/rituāla, utt. aprakstu un informāciju par elementa nozīmi kopienas dzīvē šodien.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kāda ir elementa nozīme kopienas dzīvē?</i> • <i>Kādas aktivitātes/ darbības ir saistītas ar elementu?</i> • <i>Vai ir kādi ticējumi, rituāli un/vai nerakstīti noteikumi, kas ir saistīti ar elementu?</i> • <i>Kādi ir elementa pārmantošanas un tālāknodošanas veidi, ieskaitot zināšanas par elementu un tā praktizēšanai nepieciešamās prasmes un to apguves iespējas?</i> <p><i>Nemot vērā, ka šo tekstu lasīs plašs interesentu loks, kam var nebūt zināšanu nemateriālā kultūras mantojuma jomā, lūgums rakstīt viegli uztveramā valodā.</i></p>
	<p>Svarīgs ir arī pats prasmju pārmantojamības process - zināšanu nodošana nākošai meistarai paaudzei. 2003. gadā akadēmiķe Janīna Kursīte par amata pratējiem rakstīja: <i>Apzināti vai neapzināti, bet meistari saglabā senso amata pratēja (kalēja, audēja, pinēja un utml.) saikni ar folklorā būtisko demiurgu – radītāju. Kā dievība, gars saliek no daļām pasauli, tā amatnieki, izveidojot podu, izaužot segu, noadot cimodus, izkaļot rotas, rada un harmonizē mikropasauli. Amata prasme kopš seniem laikiem ir bijusi apvīta ar noslēpumu, ne katram drīkstēja atklāt, uz āru izrādīt, kā top metālkalums, dzintara rota, kokgriezums vai audums. Noslēpumus drīkstēja atklāt tikai tam, kas bija gatavs turpināt amatu. Izslavētā podnieka vai pinēja šķietamā neatsaucība un mazrunība bieži nav nekas cits kā paaudžu paaudzēs ievērota amata pēctecības nodošanas rituāla sastāvdaļa – ko, kam un kādā veidā izpaust un mācīt. Tautas lietišķā māksla, atšķirībā no vienkāršas amatniecības un arī mākslas kā tādas, prasa divkāršu pacietību, jo te jāseko ne tik daudz savai mākslinieciskai dzirkstij, bet gan jāprot precīzi un pacietīgi turpināt gadu simtos izkopto tradīciju, pa kripatai ārēji nemanāmi ieliekot kaut ko no sevis.</i>[Meistari. Latviešu tautas lietišķā māksla 20.-21.gadsimtu mijā. Sastādītāja un tekstu autore D.Priberga, v/a TMC, Rīga, 2003. 19.-20.lp.]</p> <p>Citāta autore, literatūrzinātniece un valodniece profesore Janīna Kursīte vienkārši un saprotami izskaidro amata prasmju pārmantošanas rituāla būtību un akcentē vēl vienu būtisku un saglabājamu nemateriālā kultūras mantojuma vērtību, tā ir meistara prasmju zināšanu nodošana nākamām paaudzēm.</p>

7.	<p>Elementa kultūrvēsturiskā nozīme</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sniedziet īsu ieskatu elementa vēsturē.</i> • <i>Kā ir mainījusies elementa loma un nozīme mūsdienās?</i>
	<p><i>Līdz 2000 zīmēm (Plašāki tekstu materiāli noformējami kā atsevišķi pielikumi)</i></p> <p>Pēc Otrā Pasaules kara Eiropa tika sadalīta <i>Rietumu</i> un <i>Austrumu</i> ietekmes sfērās. Latvija tika pakļauta Padomju iekārtai, kurā atzina strādniecību, ne amatniecību. Tieši šajā laikā tautas lietišķā māksla izveidojās kā patstāvīga nozare, jo daiļamatniecība, kuru neaizliedza padomju ideoloģija, bija viena no iespējām saglabāt latvietības ideju padomju varas laikā. Tautas lietišķā māksla pārmantoja un saglabāja to amatniecības daļu, kas liecināja par augstu meistarību, Latvijas novadu tautastērpu un tradicionālās amatniecības savdabības pārzināšanu.</p> <p>Līdz ar Trešo atmodu, 20.gadsimta beigās pārmaiņas valsts kultūras politikā sākās ar normatīvu dokumentu izstrādi arī tautas lietišķās mākslas attīstībai un saglabāšanai. Diemžēl gausā lēmumu ieviešana nav veicinājusi nozares drošu un strauju attīstības gaitu reālajā dzīvē. Netika atjaunoti divi būtiski svarīgi, 20.gadsimta 60.gadu sākumā pieņemtie, Latvijas Kultūras ministrijas lēmumi par Tautas daiļamata meistara un Tautas lietišķās mākslas studijas goda nosaukumu piešķiršanu, kas dotu nozares darbībai atpazīstamību Eiropā un nodrošinātu darbībai juridisku drošību, kā arī stimulētu cilvēkus darboties tautas lietišķās mākslas nozarē.</p> <p>Latvija kultūras ziņā ir aktīva valsts - Dziesmu svētki, tautas tērps, tautas māksla, Rīgas jūgendstila arhitektūra vai vēsturiskie pilsētu centri ir tikai neliela daļa no Latvijas kultūras mantojuma, kas vēsturiskā griezumā ir attīstījusies internacionalizācijas mijiedarbībā, ietekmējoties no Eiropas tautu kultūrām. Starptautiska sadarbība, citu tautu kultūras procesu izzināšana, līdzdalība un saskarsme ir nopietns politisks jautājums par tautas mākslas izdzīvošanu nākotnē. Tomēr ne tikai prasmju kvalitāte un profesionalitāte nosaka tautas lietišķās mākslas nozares tālākvirzību. Kā viss valstī, arī tautas lietišķā māksla ir cieši saistīta ar sociālu, politisku, ekonomisku notikumu kopumu un ir vēsturiski nosacīta un bez tās stiprināšanā jāiesaistās visiem ietekmīgākajiem nozares spēlētājiem – Kultūras ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Pilsētu un novadu pašvaldībām, LAK,</p>

	<p>nevalstiskajam sektoram un citām atbildīgām institūcijām.</p> <p><i>Mūsdienās par tautas lietišķo mākslu dēvēto jomu nevar piepulcēt nevienai no šīm mums zināmajām. Atliek atzīt, ka šī nesenās pagātnes un arī tagadnes Latvijas kultūras sastāvdaļa savu neviennozīmīgo būtību glabā zem nosaukuma TAUTAS LIETIŠĶĀ MĀKSLA.</i> (Ziņģīte I., 2008. Latvijas nacionālā vēstures muzeja Rakstu krājums „Tautas lietišķā māksla Latvijā. Šodienas. Pieredze. Rītdiena.” Rīga).</p> <p>Citāta autore etnogrāfe Ilze Ziņģīte savā intervijā vēlreiz apliecināja, ka iekļaut tautas lietišķo mākslu no 20. gs. vidus līdz mūsdienām Nemateriālā kultūras mantojuma reģistrā būtu Latvijas Republikai nepieciešami un godam pelnīti.</p>
8.	<p>Ar Elementu saistītas personas – elementam īpaši nozīmīgi tradīcijas zinātāji (meistari), specifisku prasmju un iemaņu pratēji</p>
	<p>Meistars un viņa zināšanas ir galvenais faktors amata prasmju saglabāšanā un pārmantošanā. Lielu atbildības daļu par tautas lietišķās mākslas nozares attīstību uzņemas tautas daiļamata meistari darbojoties Tautas lietišķās mākslas studijās, kurās notiek organizēts tautas lietišķās mākslas popularizēšanas, apmācības un saglabāšanas darbs, kā arī individuāli strādājošie meistari. Cilvēks praktiskajai vajadzībai vienmēr blakus licis garīgo un skaistuma izjūtu, kas devis pamatu mākslas un radošuma klātbūtnei tautas lietišķās mākslas darinājumos.</p> <p>Līdz 2000. gadam - valsts aģentūras „Tautas mākslas centrs”, tagad „Latvijas Nacionālais kultūras centrs” (LNKC) kvalifikācijas piešķiršanas komisija pretendentiem piešķīra TDM nosaukumu, izvērtējot desmit pretendenta iesniegtus darbus un viņa dalību valsts nozīmes izstādēs piecu gadu laikā. Laikā no 1961. gada līdz 2000. gadam TDM nosaukumu ir ieguvuši 3329 pretendenti. Diemžēl no 2001. gada TDM nosaukuma piešķiršana ir pārtraukta nepietiekamās normatīvās bāzes dēļ.</p>
9.	<p>Ar Elementu saistītās iestādes un institūcijas</p> <p><i>Biedrības u.c. institūcijas, kuru darbība saistīta ar Elementa saglabāšanu. Piemēram, suitu kultūrtelpai ļoti būtiska ir biedrības “Etniskās kultūras centrs “Suiti”” darbība.</i></p>

	<p>Pēc Otrā Pasaules kara, politisku apsvērumu dēļ, par TLMS darbību atbildību uzņēmās valsts, pašvaldības un arodorganizācijas. Tautas lietišķās mākslas izstāžu darbība Latvijā, īpaši dalība Dziesmu svētkos, veicināja un attīstīja augstu radošo un māksliniecisko līmeni. Tautas māksla, tai skaitā tautas lietišķā māksla ir ieguvusi īpašu vērtību tieši pateicoties savai unikalitātei un kultūrvēsturiskā mantojuma klātbūtnes efektam. Visā Latvijā pilsētu un novadu Kultūras namos, Amatu centros, sabiedriskajās organizācijās u.c. turpina darboties vairāk kā 100 TLMS, kopas un pulciņi, kā arī individuālie meistari. Jāatzīmē, ka gadsimtos saglabātajai tautas lietišķās mākslas priekšmetu darināšanas, krāsu un ornamenta daudzveidībai pievienojas mainīgais, mūsdienīgais elements, liecinot, ka arī tautas māksla seko modei un laika novitātēm.</p> <p>Tautas māksla ir devusi iedvesmu daudziem trimdas latviešiem un to organizācijām saglabāt saikni ar Dzimteni. Par to pārliecinājamies, kad no 1981. gada Pasaulē un 1990. gada Latvijā sākās „3x3” saietu/nometņu organizēšana, ar mērķi saglabāt latvisko identitāti un stiprināt latviešu kopību pasaulē. Trimdas latviete Dr. Līga Ruperte, „3x3” kustības aizsācēja Latvijā raksta par šīs kustības būtību: <i>lai labāk iepazītu viens otru, savu tautu, savu vēsturi, savu kultūru un savas vērtības, lai labāk izzinātu kas mēs esam un par ko stāvam, jo tikai apzinoties savas saknes un paši sevi, mēs varam lemt kurp lai mūsu ceļš ved nākotnē.</i> (http://www.pbla.lv/par-pbla/pbla-balva/pbla-balva-dr-ligai-rupertei/; http://www.3x3.lv.)</p> <p>Tādejādi, vēsturiskais process un pašapziņa ir pamats tautas lietišķās mākslas nozares un tautas daiļamata meistara rašanās fenomenam. Lai arī kāds ir šīs kustības lozungs, arī mūsdienās, tas vienkārši ir viens no veidiem kā kopt latvisko identitāti.</p>
10.	<p>Citas zināšanas, prasmes un ieražas, kas ir saistītas ar Elementu. <i>Piemēram, Jāņu svinēšana ir saistīta ar vainagu pīšanas tradīciju, apdziedāšanās dziesmu tradīciju; utml.</i></p>
	<p>Tautas lietišķās māksla, kam pamatā ir roku darbs un vienkārši darbarīki, ietver tādas jomas kā:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tekstilmāksla (audumi, adījumi). ✓ Koks un tāss. ✓ Pinumi.

✓ Keramika (podniecība).

✓ Ādas plastika.

✓ Kalumi.

✓ Rotaslietas.

Mūsdienās tautas māksla un tradīcijas dod katram iespēju piedalīties gan radīšanas, gan pārmantojamības procesos, piemēram, pilnveidot zināšanas un prasmes mūža garumā, veidot un piedalīties izstādēs, dibināt kontaktus un dalīties pieredzē, iepazīstināt sabiedrību ar latviešu tradicionālās kultūras mantojumu, atdarināt tautastērpus, ieinteresēt jaunatni, popularizēt Latviju ārzemēs. Tā ir virkne dažādu pasākumu, kuros ne tikai jāprot kāda rokdarbu prasme, bet jābūt arī zināšanām vēsturē, materiālzinātnēs, kultūrpolitikā u.c.

Kā piemērs tautas lietišķās mākslas popularizēšanā un attīstībā ir parādīts biedrības „Latviešu tautas mākslas savienība” (LTMS – dibināta 2002. gadā ar mērķi - saglabāt un attīstīt latviešu tautas lietišķo mākslu) pēdējo piecu gadu saīsināts darbības pārskats:

Konferences

- ✓ Dalība Starptautiskā mākslas un amatniecības konferencē (ART@CRAFT 2012 EUROPE) ar referātu „Tautas lietišķā māksla un tradicionālā amatniecība Latvijā” Gradecā, Slovēnija. (VKKF finansiāls atbalsts).
- ✓ LTMS dalība EFACF Ģenerālās asamblejas valdes sēdē un Somijas amatniecības organizācijas 100 gadu jubilejas konferencē „Kultūra dzīvo Amatniecībā”, pārstāvēt Latviju kā vienu no 10 EFACF dalībvalstīm ar ziņojumu par tradicionālās amatniecības saglabāšanas un attīstības procesiem valstī. 2013. (VKKF finansiāls atbalsts).
- ✓ LTMS organizē Starptautisku kultūras konferenci "Neparastās mežģīnes. Jaunrade un starpdisciplinārā sadarbība mākslā un amatniecībā". 2014. (Projekta *Rīga 2014 – Eiropas Kultūras galvaspilsēta* finansējums).

Izstādes

- ✓ Dalība (9 TDM ar 13 darbiem) Starptautiskā mākslas un amatniecības izstādē Eiropa 2012 Gradecā, Slovēnija un Klagenfurtē, Austrija. (VKKF finansiāls atbalsts).
- ✓ Sv.Pētera baznīcā organizēta LTMS 10 darba gadu jubilejas izstāde MĀKSLA &

AMATNIECĪBA Starptautiskā folkfestivāla BALTICA-2012. Latvija ietvaros. Vairāk kā 5 000 apmeklētāju. (RD IKSD Kultūras pārvaldes finansiāls atbalsts).

- ✓ LTMS ar RD IKSD uzaicinājumu organizēja izstādi "Rīgas meistari" Rīgas dienās Maskavā, Krievijā. 2012.
- ✓ Dalība XXV Vispārējo latviešu Dziesmu un XV Deju svētku tautas lietišķās mākslas izstādes "Dziesma top citādi" mākslinieciskās koncepcijas izstrādē un izstādes ekspozīcijas iekārtošanā. 2013.
- ✓ LTMS organizē starptautisku izstādi „Neparastās mežģīnes. Ažūrs mākslā un amatniecībā” sv. Pēterbaznīcā kā Rīga 2014 - Eiropas kultūras galvaspilsētas pasākumu. Tajā piedalās 21 ārzemju autors no Somijas, Vācijas, Norvēģijas, Bulgārijas, Anglijas, Francijas, Igaunijas, Lietuvas, Slovēnijas un Īrijas. (Projekta *Rīga 2014 – Eiropas Kultūras galvaspilsēta* finansējums).
- ✓ LTMS katru gadu sadarbībā ar NNKC un Rīgas centrālo bibliotēku organizē dažādās rokdarbu tehnikās pašdarināto tērpu skati "Radošais nemiers" (Rīgas Domes finansiāls atbalsts).
- ✓ LTMS organizē Mākslas un amatniecības izstādi „Radošā dominante. Melnbaltā” sv. Pēterbaznīcā (Rīgas Domes finansiāls atbalsts). 2017.

Gadatirgi

- ✓ Organizēts Starptautiskā folkloras festivāla BALTICA 2012 Meistaru Gatatirgus Vērmanes dārzā. (VKKF finansiāls atbalsts).
- ✓ Organizēts sadarbībā ar LNKC XXV Vispārējo latviešu Dziesmu un XV Deju svētku Lietišķās mākslas priekšmetu vai izstrādājumu un amata prasmju demonstrētāju gatatirgus Vērmanes dārzā. 2013.
- ✓ Sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju LTMS organizē projektu “Burtiski burvīgs burziņš” Vērmanes dārzā (XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku ietvaros). 2015.
- ✓ Sadarbībā ar LNKC organizē projektu “MEISTARI VĒRMANĒ” (Starptautiskā folkloras festivāla BALTICA-2015. Latvija programmas ietvaros).

Starptautiskā sadarbība

- ✓ LTMS piedalās Eiropas tautas mākslas amatniecības federācijas /EFACF Ģenerālās asamblejas konferencē Stokholmā, Zviedrijā ar ziņojumu par LTMS darbu pēdējo trīs gadu

laikā.

- ✓ LTMS izvirzīta darbam projektā INNOCRAFTS ES Struktūrfondu 3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" starpreģionu sadarbības programmas "INTERREG IVC 2007.-2013.gadam" ietvaros. Pasākuma mērķis - atklāt vērtības, kas veido identitāti, dažādu Eiropas mākslas, amatniecības, kultūras pilsētu un UNESCO Pasaules Kultūras mantojuma kontekstā.
- ✓ LTMS piedalās INTERREG IVC projekta apaļā galda diskusijās ES struktūrfondu apstiprināto projektu "INNOCRAFTS" (PVS ID 2951) ietvaros.
- ✓ INNOCRAFTS projekta ietvaros notika Starpreģionālā mācību sanāksme Rīgā, kurā piedalījās 16 dalībvalstis. LTMS parādīja Rīgas meistarū darbus, piedalījās diskusijās un dibināja kontaktus tālākajai sadarbībai (starptautiskie tirgi, gadatirgi, izstādes). 2014.
- ✓ LTMS organizē Rīgā EFACF (Eiropas Folk Art and Craft Federation) ģenerālā asamblejas sanāksmi. 2014.
- ✓ LTMS piedalās EFACF Ģenerālās asamblejas konferencē Bratislavā, Slovākijā ar sniedz ziņojumu par padarīto LTMS pēdējo trīs gadu laikā. 2015.

Sabiedriskā darbība

- ✓ LTMS katru gadu piedalās 12.Starptautiskais vizuāli plastiskās mākslas konkursa "Es dzīvoju pie jūras" žūrijas darbā, kuru organizē Jūrmalas pilsēta.
- ✓ LTMS katru gadu organizē Meistardarbnīcas "Darināsim Ziemassvētku rotājumus" Rīgas Rāts pasāžā.

Pētījums

- ✓ LTMS Pētījums - "Internacionalizācija, profesionālie tīkli un informācijas apmaiņa Amatniecības un mākslas sektorā - Latviešu tautas lietišķā māksla." starptautiskā projekta INNOCRAFTS ietvaros.

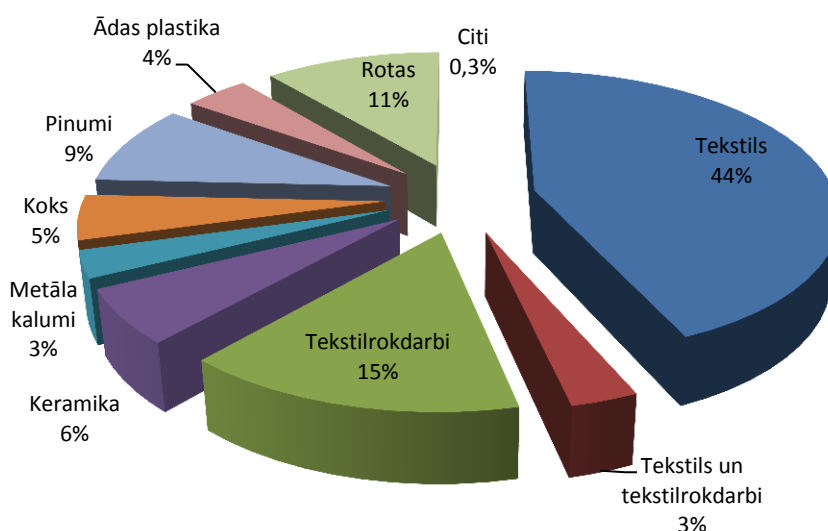
Publikācijas

- ✓ Starptautiskās izstādes „Neparastās mežģīnes. Ažūrs mākslā un amatniecībā” KATALOGS, b-bas “Latviešu tautas mākslas savienība” izdevums, 96.lpp. /UDK 746 Nr.450/ ISBN 978-9934-14-344-1, SIA McĀbols, Rīga, 2014.
- ✓ LTMS ir izdevusi D.Prībergas grāmatu „Mežģīņu mantojums Latvijā.Senās mežģīnes.Praktiskā grāmata” autore, b-bas “Latviešu tautas mākslas savienība” izdevums, 304.lpp./ UDK 746 2(474.3) Se 512/ ISBN 978-9934-14-959-7, SIA Jelgavas Tipogrāfija,

	<p>2016. (ar VKKF, RD, LNKC un privāto ziedotāju finansiālu atbalstu).</p> <p>2008. - 2016.gads - Sadarbība ar LNKC: pie Nemateriālā kultūras mantojuma likumprojekta. Paralēli izstrādāti priekšlikumi Nemateriālā kultūras mantojuma – tautas daiļamata meistara Institūcijas atjaunošanā un izveidē.</p>												
<p>11.</p>	<p>Iespējamie apdraudējumi (aizpildiet tikai gadījumā, ja pastāv kāds apdraudējums Elementa pastāvēšanai vai pārmantošanai)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vai Elementa (prasmes/ zināšanu utt.) pastāvēšanai ir kādi apdraudējumi?</i> • <i>Kas apdraud Elementa pastāvēšanu/pārmantošanu?</i> 												
	<p><i>Līdz 1000 zīmēm</i></p> <p>Periodā no 1960. gada tautas lietišķās mākslas attīstībā ir notikuši vairāki kāpumi un kritumi, bet straujās, ar atmodu saistītās pārmaiņas Latvijā 20. gadsimta beigās atkal veicināja tautas mākslas attīstības lejupslīdi. Nenoliedzami, lejupslīdi pastiprināja TDM nosaukuma piešķiršanas institūcijas slēgšana (2. att.).</p> <div data-bbox="467 991 1263 1444" data-label="Figure"> <table border="1"> <caption>TDM skaits</caption> <thead> <tr> <th>Periods</th> <th>TDM skaits</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1960-1970</td> <td>1074</td> </tr> <tr> <td>1970-1980</td> <td>1012</td> </tr> <tr> <td>1980-1990</td> <td>988</td> </tr> <tr> <td>1990-2000</td> <td>295</td> </tr> <tr> <td>2000-2010</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> </div> <p>2. att. Tautas mākslas amatu dinamika Latvijā (v/a TMC dati) līdz 2000. gadam, kad tika pārtraukta TDM goda nosaukumu piešķiršana.</p> <p>Situācija pēdējo trīs Dziesmu un deju svētku lielajās tautas lietišķās mākslas izstādēs uzrāda, ka samazinājusies prasmju nesēju dalība atsevišķos tautas mākslas veidos, kā metālkalšana, rotu darināšana, dzintara apstrāde, kokapstrāde un atsevišķu novadu podniecība. Protams, vēl jāņem vērā individuālo meistaru ieguldījums, tomēr nepiedalīšanās izstādēs apgrūtina nozares attīstības izvērtēšanu. Tas ir nopietns</p>	Periods	TDM skaits	1960-1970	1074	1970-1980	1012	1980-1990	988	1990-2000	295	2000-2010	0
Periods	TDM skaits												
1960-1970	1074												
1970-1980	1012												
1980-1990	988												
1990-2000	295												
2000-2010	0												

jautājums, jo šodien tautas lietišķajā mākslā veidojas atgriezeniskais process. Ir amatu veidi, kuri zaudē savu tradicionālo, etnogrāfisko, izteikti māksliniecisko funkciju un atgriežas amatnieciskajā gultnē, nerūpējoties par tautisko vērtību saglabāšanu, vairāk izdabājot komercijas prasībām.

Dziesmu svētku izstādēs piedalās praktiski visi tautas mākslas dalībnieki no Rīgas un visiem Latvijas novadiem, kas aktīvi darbojas šajā nozarē. 3.attēlā ir parādīts TDM sadalījums, atbilstoši tradicionālajām prasmēm un tautas mākslas veidiem.

3.att. TDM sadalījums pa žanriem procentos. Dati no LNKC TDM nosaukuma piešķiršanas protokoliem. (2001.)

LNKC turpina iesākto darbu tradicionālās kultūras saglabāšanā un attīstībā - vada un organizē izstādes, dažādus apmācību projektus (kursi, konsultācijas u.c.) un koordinē Dziesmu un Deju svētku kustību, kā arī strādā pie normatīvajiem dokumentiem. Tomēr normatīvo dokumentu ieviešana notiek tik lēni, ka, rezultātā TDM piešķiršana nenotiek jau 17 gadus.

Dalība Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju svētku tautas mākslas izstādēs, uzrāda aktīvo TDM darbības statistiku. Tā apliecina, ka joprojām lielāko tiesu izstādes balstās uz „vecu” TDM pleciem un norāda uz vienu no esošajām problēmām – kolektīvu un TDM novecošanos.

<p>12.</p>	<p>Elementa ilgspējas nodrošināšanas plāns 5 gadiem</p> <p><i>Lūdzu, kur iespējams, minēt arī jau izlietoto un plānoto finansējumu</i></p> <p><i>Kas līdz šim ir darīts, lai nodrošinātu Elementa pastāvēšanu un turpināšanos?</i></p> <p><i>Kādu ietekmi ir atstājušas šīs aktivitātes?</i></p> <p><i>Kādi pasākumi tiks veikti elementa atpazīstamības veicināšanai (dokumentēšana, pētniecība, u.c.)?</i></p> <p><i>Kādus pasākumus plānots veikt Elementa attīstīšanai un aizsardzībai?</i></p> <p><i>Kādi ir pasākumu mērķi?</i></p> <p><i>Lūdzu, aprakstiet līdz šim saņemto un plānoto valsts vai pašvaldību institūciju, vai citu personu līdzdalību un atbalstu</i></p>
	<p><i>Līdz 5000 zīmēm (garāki teksti un pielikumi pievienojami pie Papildmateriāliem)</i></p> <p>Nacionālā identitāte, tai skaitā tradicionālā kultūra, ir nozīmīgs veids ar ko atšķirties un būt konkurētspējīgiem lielajā Eiropas savienībā. Tas, ka Latvija ir atvērta komunikācijai rāda Eurobarometra 2007. gadā veiktais pētījums „Eiropas kultūras vērtības” uzrādīdams, ka gandrīz trīs ceturtdaļas Latvijas iedzīvotāju (77%) atzīst kultūru kā sev nozīmīgu jomu. (European Cultural Values. Special Eurobarometer 278, Report 2007.). Tomēr Latvija ir maza valsts, tai nepieciešami stipri zīmoli nacionālās identitātes atpazīstamībai un prestižam. Tautas lietīšķā māksla dod plašas attīstības iespējas nacionālās identitātes zīmolu izveidē gan sabiedriskajā, gan digitālajā vidē (savdabīgais, kvalitāte, reklāma, tūrisms utt.).</p> <p>Nozares raksturošanai un stiprināšanai svarīgi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sniegt atbalstu no valsts institūcijām, celt nozarē iesaistīto zināšanas un prasmi, sekmēt augstu darbu kvalitāti un radošumu, popularizēt Latvijas un arī ārpus Latvijas sabiedrībā unikālās, ar tradicionāliem paņēmieniem darinātās lietas, kas vienlaikus būtu arī mūsdienīgas. ✓ Veicināt izpratni par tautas mākslas izstrādājumu kā tirgus produktu/preci un mārketinga politiku. ✓ Izveidot profesionālu sabiedrisko institūciju (organizatorisko sistēmu), nemateriālā kultūras mantojuma meistara saglabāšanas un attīstības

	<p>mērķtiecīgam atbalstam.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Izstrādāt nolikumu par Nemateriālā kultūras mantojuma tradicionālo amatu prasmju zinātāja un praktizētāja goda nosaukuma „Tautas daiļamata meistars” (nemateriālā kultūras mantojuma meistars) atjaunošanu Latvijas Republikā, dokumentos un goda zīmē ierakstot <i>“TAUTAS DAIĻAMATA MEISTARS”</i>, saglabājot Latvijā tradicionāli lietotā meistara nosaukumu, kas sabiedrībā joprojām nav aizmirsts. Tādejādi aizsargājot esošo „Tautas daiļamata meistara” statusu un novēršot neizpratnes veidošanos mūsu izcilo meistarū starpā. ✓ Izstrādāt nolikumu par tautas lietišķās mākslas nozarē darbojošos tradicionālo amatu prasmju zinātāju un praktizētāju kopu, pulciņu goda nosaukuma „Tautas lietišķās mākslas studija” atjaunošanu Latvijas Republikā, dokumentos un goda zīmē ierakstot <i>“TAUTAS LIETIŠĶĀS MĀKSLAS STUDIJA”</i>. ✓ Nodrošināt pasākumu kopumu ar profesionālu ekspertu piedalīšanos, nemateriālā kultūras mantojuma tradicionālās amatniecības praktizēšanas un tālāknodošanas kvalitatīvā vērtēšanas procesā. <p>Tautas lietišķajai mākslai, kas pastāv vairāk kā 70 gadus un ir veidojusies par kultūras mantojuma kvalitatīvu un radošu nozari, jāturpina saglabāt gadsimtiem senas amatniecības tradīcijas. Tās ierakstīšana Nacionālajā sarakstā būtu garantija ilgspējas nodrošināšanā. Tas veicinātu noteikt arī Tautas daiļamata meistara statusu un izveidot vienotu atbalsta mehānismu, kas savukārt garantētu meistara zināšanu un prasmju tālāknodošanu. Šie abi goda nosaukumi vienmēr nesuši kvalitātes, lepnuma un tautas neizsmeļamās gudrības zīmi. Tas nav mazsvarīgi, jo liek cilvēkiem tiekties un darboties nozarē.</p> <p>Pamatu, Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai, tautas lietišķās mākslas nozarē strādājošie ir ielikuši. <i>Latviešu tautas lietišķā māksla un tautas daiļamata meistars</i> kā Nemateriālā kultūras mantojuma ELEMENTS šo pamatu nostiprinās un mazinās vai pat izslēgs lejupslīdes draudus. Atliek tikai visu saglabāt, turpināt un rūpēties par nākotni.</p>
13.	Kopienas piekrišana

	<p><i>Lūdzu, uzrādiet apliecinājumu/s tam, ka ir kopienas (grupas, indivīdu) līdzdalība un atbalsts Elementa ierakstīšanai Nacionālajā sarakstā un plānotajiem pasākumiem Elementa ilgtspējas nodrošināšanai. Tās var būt atbalsta vēstules vai/un informācija par sanāksmēm un to rezultātiem, un tml.</i></p>
	<p>Kopienas/ Biedrības „Latviešu tautas mākslas savienība” piekrišana kopsapulcē 2017.gada 22.aprīlī (pielikumā nr.1. kopsapulces protokola Nr.1 izraksts)</p> <p>LTMS Valde:</p> <p>Džeima Kriķe, TDM; RD IKSD Kultūras pārvaldes Tautas lietišķās mākslas studiju – koordinators; TLMS “Plastika” vadītāja</p> <p>Dace Jurka, Mazsalacas novada Kultūras centra direktore</p> <p>Dagmāra Priberga, TDM; TLMS “Bārbele” vadītāja</p> <p>Renāte Pilipa, TDM; TLMS “Kalme” vadītāja</p> <p>Gita Priberga, Mg.sc.ing. Jūrmalas pils.Izglītības pārvaldes vecākā referente</p> <p>Aija Jansone, Dr.hist.Etnogrāfiskais brīvdabas muzeja Etnogrāfijas nod.vadītāja</p> <p>Rita Vilsone, TDM; TLMS “Bārbele” meistare.</p>
14.	<p>Pieteikuma iesniedzējs</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>vārds, uzvārds</i> • <i>nosaukums</i> • <i>reģistrācijas Nr.</i>
	<p>Biedrība „Latviešu tautas mākslas savienība” Reģ.nr.40008067129</p>
15.	<p>Atbildīgā kontaktpersona saziņai par nomināciju</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>vārds, uzvārds</i> • <i>pārstāvētā organizācija</i> • <i>ieņemamais amats</i> • <i>adrese, tālrunis, e-pasts</i> • <i>cita nozīmīga informācija</i>
	<p>Dagmāra Priberga, Dr.sc.ing. biedrības „Latviešu tautas mākslas savienība” valdes priekšsēdētāja Strazdu iela-4, Jūrmala, LV-2008 e-pasts: latviesu.tautas.maksla@gmail.com www.tautasmaksla.lv</p>

16.	Publikācijas, kurās var iegūt informāciju par elementu	
	<i>Izvēlieties nozīmīgākās publikācijas un lietojiet sekojošu formu:</i>	
	Senkēviča, B. (1994). <i>Jāņi – vasaras saulgrieži</i> . Rīga: Zinātne	
	Tihovska, I. (2009). <i>Ziemas saulgriežu mūzika</i> . Krāj. <i>Praktiskā Ziemassvētku grāmata</i> . Rīga: Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs.	
1.	Autoru kolektīvs (1961). <i>Latviešu tautas māksla</i> . I.sējums, Rīga: Valsts izdevniecība; Autoru kolektīvs (1962). <i>Latviešu tautas māksla</i> . II.sējums, Rīga: Valsts izdevniecība; Autoru kolektīvs (1967). <i>Latviešu tautas māksla</i> . III.sējums, Rīga: Izdevniecība "Liesma"	
2.	Priberga, D. (2001). <i>Latviešu tautas lietišķā un tēlotājas māksla – situācija. Problēmas. Risinājumi</i> (Nozares gada pārskats). Rīga: Valsts tautas mākslas centrs.	
3.	Priberga, D. (2003). <i>Meistari: Latviešu tautas lietišķā māksla 20.-21. gadsimta mijā</i> . Rīga: Valsts aģentūra „Tautas mākslas centrs”.	
4.	Rasa, I. (2008). <i>Latviešu sabiedrības kultūrtivitātes (1800-1991)</i> . Rīga: Izdevniecība RaKa.	
5.	Autoru kolektīvs. (2008). <i>Tautas lietišķā māksla Latvijā</i> . Latvijas Nacionālā vēstures muzeja raksti nr.15. Rīga: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs.	
6.	Priberga G., (2010). <i>Pinuma elements kā dizaina komponents</i> . Maģistra darbs – Pētījums, Publikācija (2009). izdevums "RTU Zinātniskie raksti"	
7.	Priberga,D., Priberga,G., Vilsone,R. (2014). <i>Internacionalizācija, profesionālie tīkli un informācijas apmaiņa Amatniecības un mākslas sektorā - Latviešu tautas lietišķā māksla</i> . Pētījums. Rīga: Biedrība „Latviešu tautas mākslas savienība”.	
8.	Priberga,D., (2016). <i>Mežģīņu mantojums Latvijā. Senās mežģīnes.Praktiskā grāmata</i> . Rīga: Izdevējs Biedrība „Latviešu tautas mākslas savienība”.	
9.	Rubena, D. A. (2017). <i>Tautas daiļamata meistara statusa atjaunošanas institucionālie aspekti</i> . Rīga: Latvijas Kultūras akadēmija, 3.kursa darbs – Pētījums. Darba vadītāja Prof.,Dr.art. Rūta Muktupāvela.	
17.	Interneta avoti	
	<i>Interneta vietnes kas saistītas ar Elementu un sniedz par to būtisku papildus informāciju</i>	
	Saites nosaukums	Saite:
	<i>Piemēram: Suitu novads</i>	<i>Piemēram:</i> http://www.suitunovads.lv/lv/suitu_valoda/
		Īss satura izklāsts.
		<i>Piemēram: Īss izloknes apraksts un suitu valodas vārdnīca</i>
	Skatīt punktā 5	
18.	Foto materiāli	
	<i>Pievienojiet 5 – 10 nesen uzņemtas fotogrāfijas un, ja iespējams, arī 1 – 2 senākas fotogrāfijas, kas ilustrē pieteikuma tekstu.</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Vēlams, lai fotogrāfijās būtu redzami cilvēki, kas iesaistīti kādās darbībās, jo tas par</i> 	

	<p><i>elementu pasaka daudz vairāk, nekā vietu vai objektu attēli.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vēlamie foto failu formāti: *.jpg, *.jpeg, *.png.</i> • <i>Maksimālais lielums: 4290x2800 pixels (12 megapikseļi)</i> • <i>Minimālais lielums: 768x512 pikseļi.</i> • <i>Jāpievieno autortiesību īpašnieka piekrišana šo materiālu izmantošanai.</i> <p>Failus jāiesniedz, izmantojot failu apmaiņas vietnes internetā (failiem.lv, edati.lv, wetransfer.com u.tml.) un norādot saiti materiāla lejupielādēšanai.</p>	
Nr.	Nosaukums	Apraksts. <i>Kas ir autors? Kas fotogrāfijā attēlots? Kad tā uzņemta?</i>
1.	-	-
2.		
19.	<p>Video faili</p> <p><i>Līdz 5 video failiem, kas ilustrē pieteikuma tekstu un palīdz labāk saprast un uztvert elementu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vēlamie video failu formāti: *.wmv, *.mp4, *.mov, *</i> • <i>Der arī šādi failu formāti: *.avi; *.mpg; *.mpeg; *.asf; *.qt; *.rm; *.flv</i> • <i>Video faila garums ieteicams no 1 līdz 3 minūtēm, ne garāks par 5 minūtēm</i> • <i>Faila lielums: 512kb</i> • <i>Attēla lielums: 480x360 pikseļi</i> • <i>Jāpievieno video faila autortiesību īpašnieka un filmētāja piekrišana materiāla izmantošanai</i> <p>Failus jāiesniedz, izmantojot failu apmaiņas vietnes internet (failiem.lv, edati.lv, wetransfer.com u.tml.) un norādot saiti materiāla lejupielādēšanai.</p>	
Nr.	Nosaukums	Apraksts <i>Kas ir video faila autors? Kas video attēlots un kad video uzņemts?</i>
1.	-	-
2.		
20.	<p>Skaņas faili</p> <p><i>Līdz 5 audio failiem, kas palīdz uztvert un labāk saprast elementu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pieļaujama failaformāts: *.mp3</i> • <i>Jāpievieno skaņas faila autortiesību īpašnieka piekrišana materiāla izmantošanai</i> 	

	Failus jāiesniedz, izmantojot failu apmaiņas vietnes internet (failiem.lv, edati.lv, wetransfer.com u.tml.) un norādot saiti materiāla lejupielādēšanai.	
	Nosaukums	Apraksts <i>Kas dzirdams skaņas failā? Kas to fiksējis? Kad tas ieskaņots?</i>
1.	-	-
2.		
21.	Tekstu faili <i>Ne vairāk kā 5 garāki detalizēti teksti, kas palīdz labāk saprast elementu</i> <i>Vēlamais faila tips: *.pdf. Pieļaujami arī *.doc, *.xls un *.txt.</i> Failus jāiesniedz, izmantojot failu apmaiņas vietnes internet ā (failiem.lv, edati.lv, wetransfer.com u.tml.) un norādot saiti materiāla lejupielādēšanai.	
Nr.	Nosaukums	Apraksts <i>Par ko ir teksts? Avots? Autors?</i>
1.	-	-
2.		
22.	Avoti, kas izmantoti, sagatavojot iesniegumu	
Teicēji/informācijas sniedzēji (ja tādi ir bijuši)		
<i>Ja izmantoti vairāki teicēji/informācijas sniedzēji, papildiniet tabulu pēc vajadzības</i>		
Vārds, uzvārds	Ilze Ziņģīte, etnogrāfe Daina Kraukle, Mg.art. Aija Jansone, Dr.hist.	
Intervijas datums (vēlams). Var uzrādīt arī ilgāku laika periodu	2017.gada aprīlis, maijs, jūnijs Elektroniski E-pasts: dpriberga@inbox.lv Telefonintervijas	
Intervijas vieta	Rīga	
Intervētājs	Dagmāra Priberga	

Citi avoti	
<i>Visi pārējie materiāli, kas izmantoti, lai radītu Pieteikumu, piemēram, grāmatas, manuskripti, video, audio ieraksti, interneta lapas.</i>	
1.	-
2.	
23.	Vieta, kur glabājas visi Pieteikuma sagatavošanas gaitā savāktie materiāli. <i>Savāktajām intervijām, video un citiem materiāliem būtu jāatrodas kādā krātuvē, vēlams, vietējā muzejā vai citā krātuvē. Lūdzu, norādiet šīs krātuves atrašano[ās] vietu!</i>
Nr.	Materiāla atrašanās vieta
1.	Mazā Jauniela 5, Rīga, TLMS "Bārbele".
2.	